

Cyril Dunaj, Pavol Hrabovecký, Josef Mikulášek,
Hana Pohořalá, Ivan Ružička, Robert Svatoň

Naslouchejme, tomu, co Duch praví církvím

---

s předmluvou kardinála Maria Grecha

Piero Coda

Komunitní rozlišování v synodální církvi

Finančně podpořeno v rámci grantové podpory
Konference katolických biskupů
Spojených států amerických

www.obchod.nm.sk

- © Piero Coda, Discernimento comunitario
in una Chiesa sinodale, 2021
- © Cyril Dunaj, Pavol Hrabovecký, Josef Mikulášek,
Hana Pohořalá, Ivan Ružička, Robert Svatoň, 2025
- © Vydavateľstvo Nové mesto, s. r. o.,
Cablkova 10, 821 04 Bratislava, 2025

knihy@nm.sk

ISBN 978-80-89621-99-6

Předmluva

Přestože jsme v posledních letech na téma synodality zaznamenali velký nárůst publikací, což svědčí o živém zájmu křesťanského společenství o tuto oblast ekleziologie nedílně spjatou s pontifikátem papeže Františka, kniha, kterou mám tu čest představit, volí originální přístup k tématu, což jí ho dle mého názoru umožní čtenáři lépe uchopit.

Je třeba poděkovat týmu českých a slovenských odborníků za vypracování tohoto textu, který bych si troufl nazvat „katechismem synodality“. Katechismy, jak známo, byly v minulosti často koncipovány jako sled otázek a odpovědí s jasným pedagogickým záměrem: pomoci věřícím, včetně těch, kteří neměli možnost hlubšího vzdělání, snadno se orientovat v klíčových otázkách víry, a to i v těch nejsložitějších. Totéž platí i pro synodalitu: ta totiž není jen záležitostí odborníků (teologů, kanonistů, historiků atd.), ale týká se všech. Je proto nezbytné, aby ji všichni měli možnost pochopit, zamilovat si ji a následně se jí učit žít.

Několik rysů této knihy mě obzvlášť zaujalo: prvním z nich je její zakotvení v Písmu svatém, v živé tradici církve a v současném všeobecném učení církve, počínaje 2. vatikánským koncilem. Autoři tím poukazují na skutečnost, že synodalita je „tradiční“ v nejhlubším smyslu tohoto slova (tedy v tom, jak ji definuje koncilní konstituce *Dei Verbum*): pojem „synodalita“, ač se do obecného povědomí dostal teprve nedávno, má hluboké kořeny v dějinách církve již od apoštolské doby. V tomto smyslu „reforma“, ke které Svätý otec a synodální proces 2021–2024 povzbuzují, není „inovací“, nýbrž „návratem ke zdrojům“, jak se v dějinách již mnohokrát stalo. Oceňuji zejména zasazení současného vývoje synodality do kontextu učení pokoncilních papežů. Papež František se vrací ke koncilu a jeho teologii Božího lidu a vrací se svým osobitým přístupem k učení svých nejbližších předchůdců – sv. Pavla VI., sv. Jana Pavla II.

a Benedikta XVI. Ukazuje tím, že tento proces v církvi nepřináší rozkol, nýbrž rozvoj.

Druhým prvkem, který bych jako generální sekretář synody rád zdůraznil, je pozornost věnovaná orgánu *Synodus episcoporum*. Tato „malá příručka synodality“ podrobně mapuje jeho šedesátiletou historii. Jedná se o historii tohoto „dítěte“ 2. vatikánského koncilu, která zachycuje, jak se postupně vyvíjel, aby se v něm stále více zrcadlila synodalita coby základní rozměry církve. Současný vývoj účasti Božího lidu není žádnou výjimkou, nýbrž potvrzuje, že specifická služba biskupů se má vždy vykonávat v součinnosti s ostatní částí Božího lidu. Právě proto bylo shromáždění biskupské synody v letech 2023–2024 vyvrcholením procesu, do něhož byla zapojena celá církev. Vzhledem k tomu, že synoda konaná v letech 2021–2024 byla charakterizována složitým procesem v několika fázích, o čemž svědčí různé publikované dokumenty, jsem vděčný autorům za jejich pečlivou rekonstrukci celého procesu, která pomůže věřícím nenechat se odradit množstvím materiálů a rozpoznat „zlatou nit“ spojující všechny etapy až k vrcholnému okamžiku synodálního shromáždění ve dvou zasedáních.

Za zásadní považují ještě další rys, a sice duchovní rozměr synodality. Synodalitu totiž nestačí jen „pochopit“, ale je třeba ji „žít“, protože není jen teorií, ale především praxí, dynamikou, cestou, „společným putováním“, ke kterému jsou povolána všechna křesťanská společenství, malá i velká. Právě odsud vzhází rozsáhlá úvaha o církevním rozlišování, k níž v této knize významně přispívá Piero Coda, generální sekretář Mezinárodní teologické komise a odborník na synodu o synodalitě. Velkou přidanou hodnotu této publikace představuje také vysvětlení metody „konverzace v Duchu“, která je konkrétním nástrojem pro praktické uplatňování rozlišování v diecézích i farnostech. Díky tomu může být kniha nápomocná při uvádění synody do praxe, tedy při jejím přijetí Božím lidem.

Všechny tyto důvody hovoří ve prospěch co největšího rozšíření knihy *Naslouchejme tomu, co Duch praví církvím: Malý průvodce synodalitou*, díla, které o synodalitě nejen

hovoří, ale zároveň je i jejím plodem, neboť vzešlo z práce kolektivu pastýřů, zasvěcených osob a laiků, odborníků na teologii i na další vědecké disciplíny, mužů i žen. Přál bych si, aby tento přístup inspiroval mnohé další, nejen pro dobro teologie, nýbrž pro dobro celé církve.

kardinál Mario Grech

Synodalita (z řec. *syn* a *hodos*) označuje způsob života a působení církve jako putujícího Božího lidu. Při společném putování Božího lidu dějinami a při aktivní účasti všech členů církve na evangelizačním poslání církve synodalita potvrzuje a zdůrazňuje důstojnost všech pokřtěných, kteří skrze křest jsou „svým znovuzrozením a pomazáním od Ducha Svatého posvěcení na duchovní chrám a na svaté kněžstvo“ (LG, 10).

Ten, který se zrodil z Panny Marie, syn tesařův – jak se domnívali –, Syn živého Boha, jak vyznal Petr, přišel, aby z nás všech učinil královské kněžstvo. Druhý vatikánský koncil nám znovu připomněl tajemství této moci i to, že poslání Krista, kněze, proroka, učitele a krále, skutečně dále pokračuje v církvi. Na tomto trojím poslání mají účast všichni, celý Boží lid. (...) Účast laiků na trojím úřadě Krista, kněze, proroka a krále, má svůj kořen v pomazání křtu a dochází rozvoje v biřmování, v eucharistii je živena a zdokonalována. Tato účast je jednotlivým věřícím darována, jen pokud tvoří jediné tělo Páně. Neboť Ježíš zahrnuje církev svými dary, jen pokud je jeho tělem a nevěstou. Proto mají jednotlivci účast na trojím Kristově úřadu jen jako členové církve, jak to jasně učí svatý Petr, když pokřtěné definuje jako rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu (srov. 1 Petr 2,9). Protože účast laiků na trojím úřadě Kristově se odvozuje od společenství s církví, musejí ji věřící žít a uskutečňovat ve společenství a pro rozvoj tohoto společenství. Svatý Augustin o tom říká: „Tak jako se všichni na základě mystického pomazání (*chrisma*) nazývají křesťany (*christiani*), tak nazýváme všechny kněžími, protože jsou údy jediného kněze.“

Jan Pavel II., *Christifideles laici*, 14.

1.

Co vlastně znamená stát se „synodální církví“?

Stát se synodální církví neznamená slavnostně se scházet s biskupy nebo měnit vnitřní uspořádání církve, ale je to „specifický způsob života a působení“ (*modus vivendi*

et operandi) církve jakožto Božího lidu, jenž konkrétním způsobem projevuje a uskutečňuje své bytí společenstvím: na společném putování, při společných setkáních a při aktivní účasti všech svých členů na evangelizačním poslání církve (MTK, 6).

Právě proto synoda nemá „poskytnout dočasnou nebo jednorázovou zkušenost synodality, ale nabídnout celému Božímu lidu příležitost, aby společně rozlišoval, jak pokročit na cestě směrem k postupné realizaci synodality v církvi“ (*Vademecum*, 1.3), a to pod vedením Ducha Svatého, který vede celou církev k plnosti pravdy (srov. J 16,13).

Synodální církev se schází, aby naplňovala univerzální poslání církve prostřednictvím každého ze svých členů. To vyžaduje čas, odvahu a trpělivost, jak zdůraznil papež František: „Cesta synodality je oním putováním, které Bůh očekává od církve třetího tisíciletí“ (*Promluva papeže Františka u příležitosti padesátého výročí biskupské synody*, 17. října 2015).

Stát se synodální církví proto vyžaduje opravdovou konverzi vztahů. Stále znovu se musíme z evangelia učit, že naše péče o vztahy není pouhou strategií nebo nástrojem pro vyšší organizační efektivitu církve, nýbrž podobou, jíž se Bůh Otec zjevil v Ježíši a v Duchu.

Závěrečný dokument, 50.

2.

Jaký konkrétní cíl má synodální obnova církve?

Synodální obnova církve si konkrétně klade za cíl:

- a) proměnu způsobu života a poslání církve skrze komunitní naslouchání Božímu slovu a slavení eucharistie, bratrství ve společenství, spoluodpovědnost a účast celého Božího lidu na životě a poslání církve;
- b) proměnu církevní struktury na místní, regionální a univerzální rovině prostřednictvím vzniku a aktivní podpory synodálních orgánů (např. pastoračních rad farností, diecézí);

- c) prostřednictvím synodálního dění (procesů) zkoumat specifické otázky a hledat řešení ohledně „naplňování svého vlastního evangelizačního poslání“ (MTK, 70).

Zjednodušeně a výstižně lze říci, že synodalita je cestou duchovní obnovy a strukturální reformy k tomu, aby se církev stala participativnější a zaměřenou na poslání, a tak aby byla schopnější kráčet s každým mužem a s každou ženou a vyzařovat Kristovo světlo.

Závěrečný dokument, 28.

I. Synodalita: mezi Tradicí a reformou

3.

Jaký vztah má synodalita k rozvoji živé Tradice církve?

Někdy se lze setkat s názorem, že synodální procesy v církvi ohrožují věrnost katolické tradici. V této souvislosti je klíčové zaměřit se na samotný význam pojmu *tradice*, a to především v perspektivě nauky 2. vatikánského koncilu a dogmatické konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*.

Pojem *tradice* pochází z latinského *tradere* („předávat“) a vyjadřuje jednak to, co Bůh zjevil pro spásu všech lidí, a jednak proces, kterým je toto Boží zjevení předáváno. V obnoveném chápání Božího zjevení, jak ho předložil koncilní dokument, se Trojjediný Bůh představuje v dějinách jako ten, kdo zjevuje sám sebe, dává člověku poznat svůj plán spásy a nabízí mu účast na svém vnitřním společenství.

Toto zjevení, které se uskutečňuje Božími slovy a skutky, vyvrcholilo v osobě a díle Ježíše Krista a bylo zpečetěno sesláním Ducha Svatého. Sám Spasitel přikázal po svém zmrtvýchvstání apoštolům, aby hlásali evangelium celému stvoření, a ubezpečil je, že s nimi bude přebývat až do konce světa (srov. Mt 28,19n), a sice v moci svého Ducha, který bude učedníky uvádět do celé jeho pravdy (srov. J 16,13). Kristovu radostnou zvěst apoštolové a jejich spolupracovníci předávali kromě jiných skutků (např. slavení svátostí) především ústním hlásáním a písemně skrze texty, které církve

Odsud pak plyne postoj, který jde ruku v ruce s poslušností: *parrhesia*, „řící všechno“: jistě s rozvahou a s pozorností k druhému, ale upřímně a s důvěrou. Parrhesia je vlastnost svobodného člověka, který je odhodlán budovat autentické vztahy, přijmout a obdržet dar společenství (zážrak synergie milosti a svobody) na základě upřímnosti a transparentnosti.

Parrhesia odhaluje zralost víry a lásky člověka a společenství, protože, jak říká papež František, popisuje „základní vlastnost křesťanského života: mít srdce obrácené k Bohu a věřit v jeho lásku“ (srov. 1 J 4,16). To je pramen parrhesie, z něhož tryská svoboda Božích dětí, která – jak papež František dále říká – „zahání veškeré liché obavy, veškeré pokušení ukrýt se v pohodlnosti života ve snaze dobře vypadat, nebo dokonce v promyšleném pokrytectví“.

1.3. Vnímání skrze Ducha a synodální myšlení

Jestliže je v procesu komunitního rozlišování hlavním režisérem Duch Svatý, jaký je kompas, který nám ukazuje směr a zajišťuje, abychom na něj byli při rozlišování a rozhodování naladěni? Samozřejmě existuje celá řada objektivních kritérií, která zaručují, že kráčíme po cestě, kterou je Kristus: jako první je to Boží slovo, věrnost živé tradici církve, magisterium, charismata Ducha, *sensus fidei* Božího lidu...

Současně však existuje rozhodující vnitřní kritérium: vnímat skrze Ducha. Jedná se o osobní a společné uvažování skrze Krista v jeho objektivní přítomnosti, v osvětlení a působení Ducha Svatého v nás a mezi námi. Přijmout ho jako dar od Boha vyžaduje zrání, očišťování, formaci a procvičování.

Takové vnímání skrze Duchu vyžaduje, aby bylo spojeno s tím, co bylo nazváno synodálním myšlením;³ způsobem

---

Regnum Christi, 29. února 2020.

³ Srov. K. Rusthofer, *Synodale Vernunft wagen*, in *Herder Korrespondenz*, 11/2019, str. 47–50; C. Bauer, *Macht in der Kirche. Für einen postklerikalen, synodalen Aufbruch*, in *Stimmen der Zeit*, č. 144, 7/2019, str. 531–543.

vidění, rozlišování, jednání, v němž je přítomen celý člověk: počínaje naším způsobem myšlení, posuzování, rozhodování.

Je třeba znát a zkoumat situace a problémy, k jejichž rozlišování jsme povoláni. Musíme to však dělat se změněnou mentalitou. Není náhodou, že klíčové novozákonní slovo *metánoia* doslova znamená proměnu mysli. Jak nás k tomu vyzývá svatý Pavel: „A nepřizpůsobujte se už tomuto světu, ale změňte se a obnovte svoje smýšlení, abyste dovedli rozeznat, co je vůle Boží, co je dobré, bohudobé a dokonalé“ (Řím 12,2).

Jak tedy k této změně mentality, změně myšlení, a tedy i ke změně řešení problémů a otázek, dojít? Pavel mluví o milosti uvažovat podle „myšlenky [noûs] Kristovy“ (srov. 1 Kor 2,16). Neuvažovat „před“ nebo „mimo“ to, než jsme se stali jedním v Kristu jeho milostí, jako by *koinonía* byla skutečností pouze duchovní a nedotýkala se myšlení. Je naopak třeba žít Ježíšovým myšlením skrze *sentire cum Ecclesia in unitate*.

Je ovšem nezbytné naučit se uplatňovat synodální rozum, a to skrze vzkříšeného Ježíše přítomného uprostřed svého lidu. Takový rozum uvažuje synodálně, rozum, řekli bychom, „*perichoretický*“ – tzn. uvažování jedněch s druhými, v dialogu živeném vzájemnou láskou, nás vede k milosti, uvažujeme jeden v druhém skrze Ježíše.

2. Dynamika, která určuje komunitní rozlišování

Jaká dynamika, jaký rytmus charakterizuje proces komunitního rozlišování? Jedná se o to, abychom společné putování v Kristu ukotvili ve skutečném historickém kontextu skrze důslednou praktickou metodologii, která klade důraz na specifika a souvislosti.